

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput I. Contractus notio, divisio, & conditiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

SECTIO V.

DE
CONTRACTIBUS, ET FRAUDIBUS.

CAPUT I.

Contractus notio, divisio, & conditiones.

Contractus late sumptus est duorum aut plurium de eadem re conventio in uno saltem obligationem pariens; strictius sumptus in Jure definitur, quod sit ultro, citroque, seu mutua obligatio (*L. labeo ff. De verb. Signif.*). Definitio ista in sensu causali est accipienda; non enim contractus est ipsa formalis obligatio, sed hæc ex contractu seu conventionione veluti ex lege, quam sibi contrahentes posuere, sponte sequitur, jamque naturalis, jamque simul civilis est.

Dividitur autem contractus in *nominatum*, & *innominatum*. Ille certum aliquod in jure, aut humano commercio nomen accepit; hic anonymus mansit, & quadrifariam initur videlicet: *facio, ut facias: do ut des; facio ut des; do ut facias*. Exempli gratia *do tibi superfluum meum oleum, si mihi de tuo vino tantumdem præbeas &c. faciam auferri hanc fenestram, si tu facias auferri illam januam &c.*

Contractus nominatus i. alius in utilitatem solius dantis; alius in commodum solius accipien-

Godeau Theol. Mor. Pars II.

O

pien-

pientis; alius in utriusque contrahentis vel plurius emolumentum cedit. 2. Alius *gratuitus*, in quo aliquid datur, quin quidquam pro eo accipiatur, uti in donatione, commodato &c. alius *onerofus*, in quo quidquam pro dato accipitur, uti in venditione, locatione. 3. Alius *bonæ fidei*, in quo nædum id, quod expressum est, sed & aliud juxta æquum boni viri judicium utcumque connexum servari debet: alius *stricti juris*, in quo expressis verbis unice instituitur. Inter hos mutuum, stipulatio, donatio, promissio gratuita, legatum, testamentum &c.: inter illos emptio, venditio, conductio, locatio, depositum, commodatum, pignus, permutatio, societas &c. occurrunt. 4. Alius *nudus*, qui obligationem solum naturalem non civilem debet, & tales sunt omnes contractus innominati necdum adimpleti, sicut & promissiones de contractu nominato ineundo &c. alius *vestitus*, qui adjuncto quodam firmatus obligationem etiam civilem parit, judicisque assistentiam experitur. Adjuncta, quibus contractus vestiuntur, præcipua sunt juramentum, testes, scriptura, rei conventæ traditio, executio. 5. Alius *imperfectus*, cui aliquid deest; alius *perfectus*, cui quo minus obliget, nihil deest; hanc autem perfectionem nonnullis contractibus solus consensus rite expressus: aliis instrumentum scriptum; aliis ipsa rei traditio adfert. 6. Denique contractus alius est *formalis*, seu explicitus, qui verbis vel signis expressis inicitur, uti emptio, venditio &c. alius *virtualis*, seu implicitus, aut quasi contractus, qui tacite per aliquod factum,

aut libere susceptum iniri præsumitur. Tales contractus omnibus publicorum munerum, ac officiorum acceptationibus se ingerunt; ita, ut, qui ea suscipiunt, non secus ac si verbis spondidissent, ad sui muneris partes obeundas, ex iustitia obligentur.

Omnis contractus validus, etiam nudus, pro foro saltem interno obligat (a). Ut autem validus sit contractus, requiritur 1. personarum ad contrahendumabilitas; 2. rei ad alienandumcapacitas; 3. consensus legitime manifestatus; 4. ea, quam leges præscribunt, forma.

Legitima ad contrahendumabilitas iis competit, qui sanæ rationis usum, ac liberam bonorum suorum administrationem habent. Hinc Paterfamilias de rebus sibi subjectis, & uxor de paraphernalibus pacisci potest, non de dote, aut bonis familiæ contra mariti voluntatem. Similiter filii nondum emancipati, circa castrensia bona absque parentum consensu valide contrahunt; non item circa adventitia aut profectitia; quia non horum, sed illorum dumtaxat administra-

(a) Triplex contractuum potest esse obligatio. Naturalis tantum, quæ ex jure naturali fluit: Civilis tantum, quæ ex legibus in præsumptione, hic & nunc falsa, fundatis oritur, & actionem in foro externo tribuit: Mixta, quæ ex utroque jure promanat, adeoque & conscientiam stringit, & externam actionem tribuit. Obligationem civilem non naturalem pactis nudis quædam leges denegant.

stratio eis est permiffa (a). Si tamen filii ad huc impuberes fiant, de quibuscumque contrahant, nihil agunt. Pupilli quoque sine tutorum confensu nihil possunt, nisi forte in proprium commodum contractus cedat. Idem de prodigijs absque curatorum præfensu contrahentibus jure ftatuunt (b).

Alienationis *capacitas* illis in rebus datur, quorum dominium, simul & administratio ei, qui contrahere cupit, plene competit. Hinc hypotheca, depositum, in contractum venire nequeunt; quia dominium in ea penes priorem possessorem manet, hujusque etiam restricta potestas

(a) *Bona castrensia* sunt, quæ a filiis per militiam sagatam; *quasi castrensia*, quæ per militiam cogitam, videlicet per officium publicum Medici, Judicis, Beneficiati &c. acquiruntur, utrorumque & dominium & administratio filiis competit: *Adventitia*, quæ filiis privato ex labore, aut donatione, hæreditate ab aliquo lineæ maternæ adveniunt: horumque dominium penes filios, administratio tamen & usufructus penes patrem manet: *Professitia*, quæ filii cum bonis patris negotiando, aut per interventum patris acquirunt, & tam dominium, quam administratio unice patri competit.

(b) *Filius vel filiafamilias* est proles sub patris cura, ac potestate degens, a qua eam de se nulla ætas liberat. *Minor* seu *minorennis* est proles jam pubes, patre orbata, cui patris loco curator præfensitur. *Pupillus* est proles adhuc impubes patre destituta, cui pro patre tutor constituitur. Pubertas in foemellis anno 12. in masculis anno 14. completo incepisse præsumitur.

testa: est. Super bona quoque ecclesiastica con-
trahi nequit; quia mera eorum administratio,
non dominium Præpositis est concessum. Si ex
necessitate, aut majore utilitate facienda eorum-
dem alienatio videatur, a Papa peti licentia de-
bet; nisi aliud speciale privilegium, aut consue-
tudo ferat. Pactum de re quadam danda sub
condicione turpi jure positivo non valet; si ta-
men semel impleta conditio sit, ex lege naturali
promissum dandi obligationem adesse cum sancto
Thoma communior tenet, damnum enim, aut
periculum, quod alter illicitum præstando subiit;
emolumentum aut delectatio, quam alter exinde
capit, pretio æstimari, atque adeo in pactum
deduci valide potest.

Consensus ad contractus valorem requisitus
1. verus, 2. liber, ac 3. mutuus sit oportet.
Hinc 1. si exterius tantum annutus fingatur,
mensque contrarium, videlicet non contrahere,
cogitet; contractus nullus est, nullamque per se
obligationem naturalem parit. Sic tamen con-
trahens propter duplicitatem cordis, & dolum
graviter peccat, utque compascentem servet
indemnem, vel rem ipsam dare, vel aliud æqui-
valens præstare tenetur, quod si recuset, conve-
niri coram iudice potest, qui ex verbis expres-
sis pro valore contractus pronunciabit. 2. Si
error substantialis interveniat, resque alia sive
numero, sive specie, quam tu exigebas, aut
alter promittebat, postea comperiatur, contra-
ctus non tenet; quia in rem talem nullatenus
consensisti; secus foret, si rei sperata solummo-

do qualitas, primario ac unice non intenta de-
 esset. Si una pars consensum deneger, contra-
 ctus haud resultat; si tamen minis, gravique
 metu, etiam injuste incusso consensus obtineatur,
 quia hic adhuc voluntarius est, de jure natura
 contractum efficit; ast satis infirmum; quia pro-
 pter illatam injuriam rescindi coram judice po-
 test. Contractum matrimonialem gravi metu
 injuste extortum non valere, infra dicemus (a).

Contractuum *forma* in consensu, certis quibusdam
 caeremoniis, aut conditionibus vestito, consistit.
 Sicut diversi contractus, ita diversae eorumdem
 formae sunt. Imo idem saepe contractus diversis
 in provinciis diversa, quam leges praescribunt,
 forma celebratur. Non igitur

(a) Contractus injuste extortus, sicut & ille, qui
 jure sive naturali sive positivo est irritus, jura-
 mento non firmatur. Nam aliud est juramentum
 esse validum, & aliud, contractum juramento
 firmari. Juramentum est *validum*, quando potest
 servari sine peccato, & damno tertii; quamvis
 per illud nullum jus acquirat is, in cujus favo-
 rem factum est: sicque facile potest relaxari.
 Juramentum vero *firmat* contractum, quando
 huic jam valido, ac legitimo supervenit, ita
 ut non solum Religionis, sed & justitiae obliga-
 tionem inducat, alteriusque jus obfirmet; hinc
 obtenta juramenti relaxatione adhuc justitiae ob-
 ligatio, ex contractu valido orta, remanet, quae
 utpote realis, ad haereditates transit. Nihilominus
 contractum jure naturali validum, quem Jus po-
 sitivum unice in favorem contrahentis irritum
 decernit, hujus ipsius contrahentis juramento
 firmari, communior Doctorum opinio est.

generalis regula tradenda, sed municipalis lex præprimis est attendenda. Plura de hoc Juristæ scribunt, nonnulla in iis, quæ sequuntur, capitibus attingemus.

Sed quid; si contractus absque juris forma concludatur? valentne pro foro saltem interno? De hoc Theologi ipsimet non conveniunt. Eorum sententia mihi magis arridet, qui contractus contra vel præter legum præscripta initos quosdam validos, quosdam invalidos pro foro interno declarant. Contractus, quos Jura præcise fieri prohibent, semel facti valent, ac conscientiam ligant. Nam multa fieri prohibentur, quæ si facta fuerint, obtinent firmitatem (cap. ad Apostolicam. De Regular.). Quos vero leges civiles nãdum prohibent, sed & factos irritant, ac annullant, pro foro conscientiæ non obligant, præsertim si legibus sacri Canones subscribant, aut non refragentur. Hæc quippe potestas legislatoribus competit, justosque fines habet. Hinc est, quod matrimonialis contractus in gradibus prohibitis initus penitus nullus sit; e contra testamentum forma solemnium destitutum, usque dum expresse, ac juridice rescindatur, jus hæredi tribuat; quia quoad primum jus utrumque conspirat; cum tamen quoad secundum Jus sacrum civili resistat (cap. Relatum. de Testam.).

